

Metka Špes^x

Letošnja bera geografskih nalog mladih raziskovalcev-srednješolcev- nas je, v primerjavi z republiškimi srečanji zadnjih nekaj let, prijetno presenetila tako po kvaliteti in predvsem po pestrosti izbranih tem. Mladi raziskovalci so pokazali, da imajo veliko posluha za aktualne teme, spretno in zanimivo so predstavili tudi teme, ki so bolj interdisciplinarne in do sedaj še niso bile osvetljene z geografskega aspekta. Število prijavljenih raziskovalnih nalog na letošnjem srečanju mladih raziskovalcev-geografov (7) sicer še ni doseglo števila nalog v preteklosti, ko smo celo razmišljali o potrebnosti predhodnih regijskih srečanj, je pa kljub temu vzpodbudno, saj je bilo to prvo srečanje, ko so se s svojimi deli predstavili "usmerjenčki", in upamo, da je to dokaz, da zanimanje za samostojno raziskovalno delo, tudi po šolski reformi, ni zamrlo. Ponovno pa ugotavljamo in poudarjamo, da imajo pri tovrstni obliki izvenšolske dejavnosti pomembno vlogo mentorji, predvsem pa učitelji, ki znajo mlade navdušiti za raziskovalno, predvsem terensko delo in jih pravilno usmeriti. Ugotavljamo pa, da se za strokovno pomoč pri samem delu dijaki vedno pogosteje obračajo tudi na mentorje izven šol, kar nedvomno koristi mladim raziskovalcem. Prve usmeritve in navdušenje pa vendarle pridobijo v šoli in tu je poslanstvo mentorjev na šolah izrednega pomena.

Za letošnje republiško srečanje je bilo prijavljenih 7 nalog, predstavili pa so jih šest. Najobsežnejšo raziskavo je opravilo 6 dijakinj Šolskega centra iz Velenja: Zemljiška razdrobljenost-zaviralni faktor posodabljanja kmetijstva. Dijakinjam Tanji Dmitrovič, Darji Pristovšek, Martini Rednak, Marjani Novinšek, Brigiti Ceglar in Karmen Učakar je pri raziskovalnem delu pomagala mentorica Mira Sajko iz Zavoda za urbanizem iz Velenja. Raziskava obsega 68 tipkanih strani, 10 tabel in 16 kart. Tematika je izredno zanimiva ter sodobna, obravnava naloge pa poglobljena. Dosežena je bila visoka stopnja analitično-sintetičnega orisa problematike, delo pa je zahtevalo tudi dobro poznavanje teoretičnih izhodišč. Posebno vrednost imajo lastna spoznanja o problematiki v velenjski občini, do katerih so dijakinje prišle s pomočjo terenskega dela. Rezultati nedvomno izredno plastično prikazujejo vpliv razdrobljenosti na socio-ekonomski razvoj in obraten proces v različnih naravogeografskih pogojih.

Naloga Čebelarstvo v Sloveniji v geografski luči je prispevek dijakinje Aleše Mižigoj, učenke Srednje naravoslovne šole iz Ljubljane, mentorica je bila prof. Mara Radinja. V nalogi so zajete pogloblitve značilnosti čebelarstva v Sloveniji. Avtorica je predstavila čebelarstvo kot del kmetijstva in pojasnila zgodovino če-

^x dipl. geog., strokovna sodelavka, Institut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja, 61000 Ljubljana, Trg francoske revolucije 7

belarstva ter obširno tudi stanje v sedanosti, vključuje pa tudi poučne primerjave slovenskega čebelarstva z jugoslovanskim. Dobro izstopa prikaz ozke povezanosti med gojenjem čebel in kmetijstvom, posebno poglavje pa predstavlja pregled pokrajin, kjer, glede na različne rastlinske vrste, pridobivajo različne vrste medu, ki kaže na to, da je čebelarstvo neenakomerno razvito po Sloveniji. Na negativne posledice posegov človeka v naravo opozarja poglavje o zastrupitvi čebel v bližini tovarn. Pohvale vreden je avtoričin osebni odnos in zavzetost za čebelarstvo, kar je še prav posebej prišlo do izraza pri predstavitvi naloge na republiškem in tudi na zveznem srečanju. Tekstovni del lepo in smiselno dopolnjujejo karte, ki kažejo prostorsko razprostranjenost izrazitejših pašnih območij v Sloveniji.

Zelo aktualne teme so se lotili člani Kluba mladih raziskovalcev iz Novega mesta, ki so s pomočjo mentorja Danijela Bezka pripravili raziskavo Možnosti uporabe vodnih pogonov za postavitev majhne hidroelektrarne v dolini zgornje Krke. Pri raziskavi je sodelovalo 13 članov Kluba mladih raziskovalcev, ki so proučili 13 mlinov oziroma žag. Po tematiki je naloga zanimiva in pomembna, po metodologiji dela pa pretežno tehniške oziroma hidroenergetske narave. V bistvu predstavlja naloga povzetek obširnejšega dela, ki je bilo opravljeno v okviru raziskovalne akcije "Suha krajina 83" in je, od preučenih 13 vodnih objektov na vodni pogon v dolini zgornje Krke med Žužemberkom in Sotesko, podrobneje prikazan le en objekt kot primer raziskovalnega dela. Vzorčni primer tehnične dokumentacije z risbami vred je jasen, kar velja tudi za hidrotehnični izračun. Hidrotehniki bi tako nalogo verjetno dobro ocenili, saj so večino hidrotehničnih podatkov zbrali raziskovalci sami.

Nalogo Vodni objekti v občini Slovenj Gradec sta s pomočjo mentorice prof. Erne Podjavoršek pripravili dijakinji Marjana Lesičnik in Zora Pogorevc iz srednje šole Edvarda Kardelja - zdravstvena usmeritev iz Slovenj Gradca. Naloga obsega kratek opis namena in načina dela ter oris obravnavanega ozemlja, sledi po literaturi povzet splošen opis zgodovinskega razvoja vodnih mlinov, jedro naloge pa predstavlja oris 23 vodnih objektov v slovenjegraški občini (mlini, žage, hidroelektrarne, kovačnice).

Dijak srednje družboslovne šole iz Maribora Matjaž Šuen je ob pomoči mentorice prof. Dragice Liehn pripravil poročilo o raziskavi Usmerjenost kmetijske proizvodnje v Brestanici. Kljub nekaterim standardnim elementom v zasnovi raziskave se je dijak uspešno oddaljil od klasičnega geografskega pristopa, s tem, ko je obdelal pretežno tiste naravnopokrajinske elemente, ki direktno vplivajo na stanje kmetijstva. Izredno dobro je prikazal kompleksno součinkovanje med klimatskimi elementi in dejavniki. Avtor je nazorno prikazal razvoj in stanje sadjarstva v okviru Agrokombinata. Poglavje o zasebnem sektorju je sicer razmeroma skromno, vendar ne gre prezreti kritične ugotovitve o tem, da vsi trendi nakazujejo, da bo naselje postalo del Maribora. Avtor je dokaj kritično, jezikovno bogato in zgoščeno predstavil obravnavano problematiko.

Nalogo Vpliv industrijskega obrata Color-Medvode na dnevno migracijo delovne

sile je pripravil dijak Šolskega centra B. Ziherl iz Škofje Loke – Marko Brekič, mentor je bil prof. Marjan Luževič. Obravnaval je pomen industrije za zaposlovanje prebivalstva na primeru tovarne Color. Avtor je zbral vse potrebne podatke v tovarni in jih tudi pregledno prikazal. Po mnenju ocenjevalca bi kazalo nalogo dopolniti in razširiti obravnavanje vloge industrije pri zaposlovanju prebivalstva v Medvodah in okolici, saj predloženo gradivo daje dobro osnovo za takšno dopolnitev.

Boštjan Jerman, dijak Srednje družboslovne jezikovne šole iz Škofje Loke, je ob pomoči mentorja Marjana Luževiča pripravil nalogo Geografsko vrednotenje odlagališča odpadkov v Tenetišah pri Kranju. Avtor je v uvodu regionalno opredelil območje, nato je na kratko orisal relief, sestavo tal in vodne razmere ter družbeno geografske karakteristike (poselitev, gospodarstvo) območja, kjer leži centralno odlagališče odpadkov. Jedro naloge obravnava pregled nastanka, obsega in vpliva odlagališča ter perspektive za njegovo nadaljnje širjenje. Kljub temu, da naloga ni preseгла kvalitete dosedanjih raziskav te problematike, je potrebno priznati, da je bilo v delo vložena veliko truda in pohvalno je, da se je raziskave lotil dijak drugega letnika srednje šole in ima tako še precej možnosti, da nalogo dopolni, ali da pri raziskovalnem delu v prihodnje še obogati svoje znanje.

Dobro raziskovalno nalogo so pripravili tudi dijaki Srednje kmetijsko-živilske šole iz Celja: Iztok Drev, Romana Bobek, Brigita Kološa, Polona Marcius, Romana Kores in Melita Fric s pomočjo mentorja prof. Stanka Vizjaka. Žal, njihova naloga ni bila predstavljena na republiškem srečanju in tako mladi raziskovalci niso opravili še zadnjega dejanja, saj bi tako njihovo delo še pridobilo na vrednosti. Naslov njihove naloge je bil Socialna geografija naselja Drešinja vas v občini Žalec. V nalogi je opisano naravno okolje Drešinje vasi ter sedanje značilnosti prebivalstva, gospodarstva in spreminjanje naselja. Ob dokaj široko uporabljeni literaturi je težišče naloge na izsledkih terenskega dela. Naloga je pisana tekoče, strokovno dovolj poglobljeno in s smiselnimi poudarki (pomen kmetijstva, urbanizacijski problemi), vsebina je smiselno obdelana in zaokrožena.

Komisija (dr D. Radinja, dr M. Klemenčič, mag. D. Plut, dr F. Lovrenčak, D. Kladnik, I. Piry, M. Špes), ki je na republiškem srečanju ocenjevala letošnje naloge mladih raziskovalcev, je predlagala, da naj na zveznem srečanju predstavljajo mlade slovenske geografe dijaki, ki so pripravili raziskavi: Čebelarstvo v Sloveniji v geografski luči in Zemljiška razdrobljenost – zaviralni faktor posodabljanja kmetijstva. Izbrane naloge so se nam zdele dovolj zanimive in reprezentativne tako po vsebini kot po izbranih metodah pa tudi po rezultatih samostojnega raziskovalnega dela.

Na letošnjem zveznem srečanju, ki je bilo v Beogradu, so mladi predstavili osem nalog. Udeleženci-geografi so bili ponovno iz BiH, Vojvodine, Makedonije in Slovenije. Če smo pred letom še lahko govorili, da so mladi raziskovalci v ostalih republikah dosegli znaten napredek, pa se je v letošnjem letu pokazalo, da sta

obe slovenski nalogi za nekaj stopenj boljši od vseh ostalih. To je najlepši dokaz, da so letos naši mladi raziskovalci pripravili zares dobre raziskovalne naloge, na drugi strani pa je potrebno povedati, da so v nekaterih republikah izbirali naloge za zvezno srečanje po nekakšnih regijskih in šolskih ključih in so pri tem zanemarili kvaliteto.

Na republiškem srečanju smo sklenili, da predlagamo uredniškemu odboru Geografskega obzornika, da bi v bodoče objavljali povzetke najboljših in najzanimivejših raziskovalnih nalog mladih geografov. Od letošnjih nalog smo predlagali, da bi kot nagrado za dosežene rezultate pa tudi kot vzpodbudo za ostale srednješolce in predvsem mentorje predstavili povzetke 4 nalog: Čebelarstvo v Sloveniji v geografski luči, Zemljiška razdrobljenost - zaviralni faktor posodabljanja kmetijstva, Možnosti uporabe vodnih pogonov za postavitve majhne hidroelektrarne v dolini zgornje Krke in Vodni objekti v občini Slovenj Gradec. Žal so mladi raziskovalci pripravili povzetke le dveh nalog, ki jih predlagamo za objavo.

V želji, da pomagamo mentorjem, predvsem pa dijakom pri tovrstnem delu, smo pripravili nekaj predlogov geografskih tem, za nekatere od teh pa tudi natančnejša navodila in metodologijo raziskovalnega, predvsem terenskega dela, navodila za zbiranje podatkov, virov, za obdelave zbranega materiala in tudi napotke za kartografske prikaze in seznam ustrezne literature, ki jo pri delu lahko uporabljajo. Navodila za raziskovalne teme so pripravili profesorji Oddelka za geografijo ter sodelavci Inštituta za geografijo, ki so pripravljeni pomagati tudi med delom z dodatnimi napotki in pojasnili.

1. Zveze med pokrajino tvornimi elementi in določanje pokrajinsko-ekoloških enot (pripravljena so natančnejša navodila).
2. Odlagališča trdih in tekočih odpadkov - nov antropogeni element v pokrajini (pripravljena so natančnejša navodila in formular za terenski popis smetišč).
3. Širjenje novosti v kmetijstvu (pripravljena so navodila za preučevanje).
4. Usmerjenost kmetijske proizvodnje (pripravljena so navodila za preučevanje).
5. Socialno-geografska preučevanja naselij (pripravljena so navodila).
6. Preobrazba podeželja s poudarkom na spremembi izrabe zemlje in socio-ekonomske strukture gospodinjstev (pripravljena so navodila za raziskovalno delo).
7. Pojavljanje megle v domačem kraju (pripravljena so navodila).
8. Vpliv industrijskega obrata na dnevno migracijo delovne sile (pripravljena so navodila za raziskavo).
9. Geografsko preučevanje planinskega gospodarstva (pripravljena so navodila za raziskovanje in terensko delo).
10. Širjenje onesnaženega zraka v mestu ali industrijskem kraju (pripravljena so detaljnija navodila za terenska preučevanja in opazovanja).

11. Geografsko raziskovanje vodnih mlinov in mlinarstva v izbrani pokrajini (dolini), (navodila za preučevanje so objavljena v Geografskem vestniku št. 51, letnik 1979).
12. Onesnaževanje in varstvo okolja na primeru izbranega industrijskega ali kmetijskega obrata (zadruge), (navodila za raziskovalno delo so objavljena v Geografskem obzorniku, št. 3-4, letnik 1980).
13. Oskrba z vodo v izbranem naselju (pripravljena metodologija).
14. Novejše spremembe vzdolž vodnih tokov.
15. Ugotavljanje klime naselja.
16. Mladinski turizem.
17. Moja krajevna skupnost.
18. Preučevanje začasno zaposlenih v tujini (pripravljena je metodologija preučevanja).
19. Kmečki turizem.
20. Prometne povezave domačega kraja.
21. Položaj italijanske oziroma madžarske narodnosti v SR Sloveniji.
22. Infrastrukturna opremljenost domačega kraja (trgovina, obrt, promet, PIT, plinovod ...).
23. Širjenje zazidave na rodovitne površine.
24. Vrednotenje turističnih zmogljivosti v izbrani pokrajini.
25. Razvojno strukturni problemi v urbanih naseljih (mestih).